

Justiitsministeerium

Arvamus Perekonnaseaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu kohta

11.12.2020

Eesti Naisteühenduste Ümarlaud tänab võimaluse eest avaldada arvamust meie tänases tegelikkuses väga paljude naiste ja laste jaoks olulise seadusmuudatuste asjus

1. Toetame eelnõus rakendatud lähenemist, kus elatise baassumma lähtub teadusuuringuga välja selgitatud lapsele vajalikest kulutustest, mida on edaspidi kavas korrigeerida elatise tasumise kuule eelneva kalendriaasta tarbijahinnaindeksi muutusega.

Samas leiame, et elatise suuruse määramisel peaks arvestama ka piirkondlikke erisusi ning samuti eri vanuses lastele tehtavate kulutuste erinevust.

2. Toetame ka eelnõus rakendatud lähenemist, mille kohaselt elatise suurus sõltub kohustatud isiku sissetulekute suurusest. St et elatise baassummale lisandub teatud protsent elatise tasumise kuule eelneva kalendriaasta kohta Statistikaameti avaldatud Eesti Vabariigi keskmisest brutokuupalgast ning juhul, kui kohustatud isiku sissetulek erineb oluliselt keskmisest, saab elatise baassummale lisanduvat summat vastavalt suurendada või vähendada.

Peame seejuures oluliseks põhimõtet, et lapse elustandard ei tohiks vanemate lahkuminekujärel oluliselt langeda.

3. Me ei toeta lähenemist, mille kohaselt juhul, kui isik on kohustatud elatist tasuma sama pere mitmele lapsele, vähendatakse iga järgneva lapse puhul elatise summat 30 protsenti esimese lapse elatise summaga võrreldes. Selline nn mastaabiefekt toimib tegelikkuses väga harva. Seda võib täheldada väga väikese vahega sündinud ja samast soost laste puhul, kus tõepoolest pole vaja iga kord osta näiteks uut beebivoodit ja lapsevankrit, samuti saab osaliselt kasutada samu mänguasju ja riideid. Suuremate ja eri soost laste puhul mastaabiefekt aga kas puudub täielikult või on väga väike.

Oleme nõus sellega, et laste arv mõjutab tahes tahtmata ühele lapsele makstava elatise summat. Kuid seejuures peaks lähenema paindlikumalt ja valemis arvesse võtma kõiki kohustatud isiku ülalpidamisel olevaid lapsi.

4. Oleme täielikult vastu kavatsusele arvata automaatselt elatise summast maha pool lastetoetuse ja lasterikka pere toetuse summast.

Leiame, et peretoetuste arvelt lahus elava vanema elatise maksmise kohustuse vähendamine on äärmiselt ebaõiglane last peamiselt kasvatava vanema suhtes, kes peale lahkuminekut peab tagama lastele vajalikud elutingimused ning samal ajal panustab niigi laste eest hoolitsemisse teisest vanemast tunduvalt rohkem.

Peretoetuste kaudu peaks riik otsese laste toetamise kõrval selgelt väärtustama ka perekonnas toimuvat laste hooldamist ja kasvatamist, hindama ema ja isa tööd. Lastetoetust ja lasterikka pere toetust ei tohiks käsitleda pelgalt vaesuse vähendamise vahendina.

Sellise lähenemise puhul ei kohtle riik ka lapsi võrdselt, kuna seadusemuudatuse tulemusel oleksid mõlema vanemaga koos kasvavad lapsed majanduslikult eelistatumas olukorras

Laste elamine vaheldumisi kahes kodus ei sobi tänase Eesti tingimustes enamikule peredele. See on majanduslikult kulukas ning eeldab lahus elavate lapsevanemate vahel väga head ning konstruktiivset koostööd. Samuti ei ole uuritud niisuguse elukorralduse pikaajalisi mõjusid laste vaimsele tervisele. Mitmete meie võrgustiku liikmete tähelepanekute kohaselt vaheldumisi kahes kodus elama sunnitud laste areng aeglustub ja nende vaimne tervis on eakaaslastega võrreldes märgatavalt halvem.

Igal juhul ei tohiks lahus elava vanema kohustuste automaatset vähendamist poole peretoetuste summa võrra põhjendada järjest enam leviva vahelduva elukohaga vaid see peaks sõltuma alati konkreetsest lapsest ja pere elukorraldusest.

5. Põhimõtteliselt peame õigeks kavatsust vähendada elatise summat teatud protsendi ulatuses iga ööpäeva kohta, kui laps elab koos kohustatud vanemaga. Ka seni on kohtud arvestanud seda, kui laps viibib teatud aja lahus elava vanema juures ning vanem teeb selle aja jooksul lapsele kulutusi.

Problemaatiline on eelnõus kehtestatud 7 ööpäevane lävend, kuna kindla arvu ööbimiste eeldamine võib tekitada lahus elavas vanemas soovi nõuda elatise vähendamise eesmärgil last kindlasti just nii kauaks enda juurde ööbima, kuigi see pole lapse heaolu hinnates iga kord tema huvides.

6. On selge, et miinimumelatise vähenemine mõjutaks enamikku lahku läinud peredes kasvavaid lapsi. Ka need lahus elavad vanemad, kes siiani on maksnud vabatahtlikult kehtivat miinimumi ehk 292 eur lapse kohta, sooviksid suure tõenäosusega elatise summat vähendada. Seetõttu väheneksid kavandatud muudatuse tulemusena keskmiselt lastele makstavad elatise summad, mis seaks küsimärgi alla paljude laste vajaduste piisava rahuldamise

See tähendaks ka seda, et tulevikus oleks vägivaldses suhtes elavatel lastega naistel tunduvalt keerulisem oma kooselu vägivallatsejaga lõpetada, sest rahalised võimalused iseseisvaks toimetulekuks väheneksid.

7. Leiame, et eelnõus välja pakutud lahendus ei aita suure tõenäosusega pikaajalises perspektiivis ka kohtute töökoormust vähendada, nagu oli algselt muudatuste väljatöötamise eesmärgiks.

Kokkuvõttes leiame, et elatise suuruse määramise valemi loomisega on liigutud õiges suunas, kuid sellega tuleks veel tööd teha ja luua teiste riikide eeskujul võimalikult paljusid aspekte arvestav põhjalik ja paindlik elatise kalkulaator.

Lugupidamisega

Eha Reitelmann
Eesti Naisteühenduste Ümarlaua peasekretär